WYDAWNICTWO ASTRA POLECA

PREMIERA: 28.09.2018

SPIS TREŚCI

CZAS PODZIAŁÓW / 3

SKŁÓCONA RODZINA / 4

ROZBICIE DZIELNICOWE
Z INNEJ PERSPEKTYWY / 6

9 KLUCZOWYCH WYDARZEŃ
ROZBICIA DZIELNICOWEGO / 7

ZE ŚMIERCIĄ IM DO TWARZY / 8

OŻYWIĆ HISTORIĘ / 10

O AUTORZE / 12

HISTORIA W NAJLEPSZYM WYDANIU / 13

CZAS PODZIAŁÓW

Kiedy przenikliwy dźwięk kościelnych dzwonów obwieścił poddanym śmierć księcia Bolesława Krzywoustego, w Polsce nastały czasy, o których średniowieczni kronikarze pisali, że „Chrystus i jego święci spali". Krążące po ówczesnej Europie widmo wielkiego bezkrólewia budziło uzasadnioną trwogę, zwiastując nadejście ery bezprawia i chaosu.

Taka właśnie, czarna legenda rozbicia dzielnicowego, to jednak tylko połowa prawdy. W istocie było ono przełomowym momentem w naszych dziejach, wymagającym zresztą gruntownej rewizji. Właśnie wtedy pojawiają się bowiem idee patriae – ojczyzny, i rei publicae – rzeczy pospolitej. Polska przestaje być prywatną własnością Piastów, którzy wypuszczonego z rąk steru władzy nigdy już nie odzyskali. Historia o tym, kto i jak im go odebrał, również będzie ważną częścią tej opowieści.

Książka zabiera czytelnika za kulisy XIII-wiecznej polityki, pokazuje tajniki i narzędzia sprawowania władzy: od brutalnej siły, poprzez relikwie męczenników, klątwy, zafałszowane kroniki, na zrabowanych koronach kończąc. Przy okazji na światło dzienne wydobyci zostają pozostający dotąd w cieniu mniej znani uczestnicy walki o tron: Kościół i jego biskupi, komesowie i dostojnicy z możnych rodów, papiescy legaci i inkwizytorzy, rosnące w siłę miasta oraz pozbawione pana rycerstwo, rozbójnicy i renegaci. Wszystko to mieszało się w polskim tyglu, a ogień pod nim wciąż podsycali czescy Przemyślidzi, niemieccy cesarze, ruscy kniaziowie, a nawet mongolscy koczownicy.

SKŁÓCONA RODZINA

Dzieje Polski doby rozbicia dzielnicowego to historia skłóconej rodziny. Piastowscy epigoni, synowie i wnukowie tych, którzy pamiętali jeszcze zjednoczone królestwo, rzucili się sobie do gardeł. Książęta wydzierali sobie ziemię ojców, synowie występowali przeciw rodzicom, bracia przeciw braciom, wygnani seniorowie rodu z kolei skazani zostali po Europie jako szukający sławy rycerze. Początek wszystkiemu dała zaś braterska waśń zakończona zbrodnią. Dawny królewski ród Piastów rozpadł się na wrogie sobie klany, przy czym każdy z nich rozgrywał własną partię szachów. Przekonani o swojej wyższości Piastowie wielkopolscy; pragmatyczni, ale snujący dalekosiężne plany Piastowie śląscy oraz ambitni, a zarazem nieprzewidywalni Piastowie kujawscy. Wszyscy oni przez niemal dwa stulecia wszczynali niszczycielskie wojny, zdradzali przyjaciół i podawali rękę wrogom, nie cofając się przed niczym.

DAWNY KRÓLEWSKI RÓD PIASTÓW ROZPADŁ SIĘ NA WROGIE SOBIE KLANY, PRZY CZYM KAŻDY Z NICH ROZGRYWAŁ WŁASNĄ PARTIĘ SZACHÓW

ROZBICIE DZIELNICOWE Z INNEJ PERSPEKTYWY

Historia rozbicia dzielnicowego nie ma najlepszej prasy i pozostaje białą plamą w naszej świadomości historycznej. Wynika to głównie ze sposobu, w jaki jest przedstawiana. Na pierwszy plan wysuwane są przede wszystkim kwestie podziału dzielnic, dziedziczenia i genealogii, a nagromadzenie tych informacji nie ułatwia czytelnikowi lektury. Okres rozdrobnienia politycznego jest jednak niezwykle barwny, stąd próba jego ujęcia w nieco inny sposób.

Walka o władzę rozgrywała się przede wszystkim w łonie dynastii, dlatego to właśnie Piastowie są głównymi bohaterami tej opowieści. Omówione zostały zarówno relacje między członkami dynastii (rozdz. **Spotkania na szczycie**), jak i metody, do jakich się uciekano, by zdobyć władzę. Rozwiązania zbrojne (rozdz. **Piastowskie wojny i wojenki**), zamachy stanu, a także porwania i polityczne morderstwa (rozdz. **Ze śmiercią im do twarzy**) to tylko część arsenału wykorzystywanego przez Piastów. W grze o władzę Piastowie rywalizowali z innymi grupami społecznymi – możnowładztwem (rozdz. **Piastów wygubić, czyli wyjście z cienia**) oraz duchowieństwem (rozdz. **Tron i pastorał**), które dysponowały własnymi metodami i środkami. Niezwykle interesująca wydaje się również rola kobiet, którym poświęcony został osobny rozdział (rozdz. **Piastówny w walce o władzę**). Wśród Piastów znalazły się postacie, których stosunek do toczącej się gry politycznej lub wyjątkowe metody przez nich stosowane, wymagały zdaniem autora odpowiedniego podkreślenia (rozdz. **Piastowskie diabły i błędni rycerze**).

9 KLUCZOWYCH WYDARZEŃ ROZBICIA DZIELNICOWEGO

Historia rozbicia dzielnicowego została osnuta wokół dziewięciu wydarzeń, które ilustrują procesy zachodzące w Polsce od XII do XIV wieku. Opisane wydarzenia stanowią pretekst do snucia rozważań nad procesami zachodzącymi w państwie Piastów.

1112 OŚLEPIENIE ZBIGNIEWA PRZEZ BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO

1145 UPADEK POTĘGI PIOTRA WŁOSTOWICA

1180 ZJAZD W ŁĘCZYCY

1195 BITWA NAD MOZGAWĄ

1227 ZBRODNIA W GĄSAWIE

1239 ZAMORDOWANIE KANONIKA JANA CZAPLI

1261 POKUTA BOLESŁAWA ROGATKI

1271 KSIĘŻNA GRYFINA OSKARŻA MĘŻA O IMPOTENCJĘ

1320 KORONACJA WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA

ZE ŚMIERCIĄ IM DO TWARZY

Zbrodnia w Gąsawie nie była pierwszym w naszych dziejach przypadkiem morderstwa popełnionego na członku panującego rodu. Pod pewnym względem było ono jednak wyjątkowe: żaden z wcześniejszych zamachów nie odbył się w biały dzień i przy świadkach. Dotąd Piastowie załatwiali porachunki między sobą bardziej dyskretnie, tak aby poddani nie widywali swoich „panów przyrodzonych" broczących krwią i ściganych niczym zwierzyna...

Ofiarą zabójczej mikstury padł najmłodszy syn Bolesława Krzywoustego, Kazimierz Sprawiedliwy. Do zbrodni doszło w Krakowie 5 maja 1194 r. podczas uczty zorganizowanej z okazji rocznicy sprowadzenia do miasta relikwii św. Floriana. Książę „zadawał właśnie pewne pytania biskupom o zbawienie duszy, kiedy wychyliwszy maleńki kubek, na ziemię się osunął i ducha wyzionął". Niespodziewany zgon wywołał falę spekulacji...

Pod koniec wieku XIII nie żył już niemal nikt, kto mógłby pamiętać niesławny mord w Gąsawie. Wstydliwe wspomnienie o tamtym wydarzeniu wkrótce jednak zostało przysłonięte przez zbrodnię jeszcze bardziej odrażającą, bo popełnioną na osobie dopiero co koronowanego króla. Mowa oczywiście o słynnym zamachu na Przemysła II. Sceną dramatu, który rozegrał się 8 lutego 1296 r., był niewielki gród kasztelański w Rogoźnie...

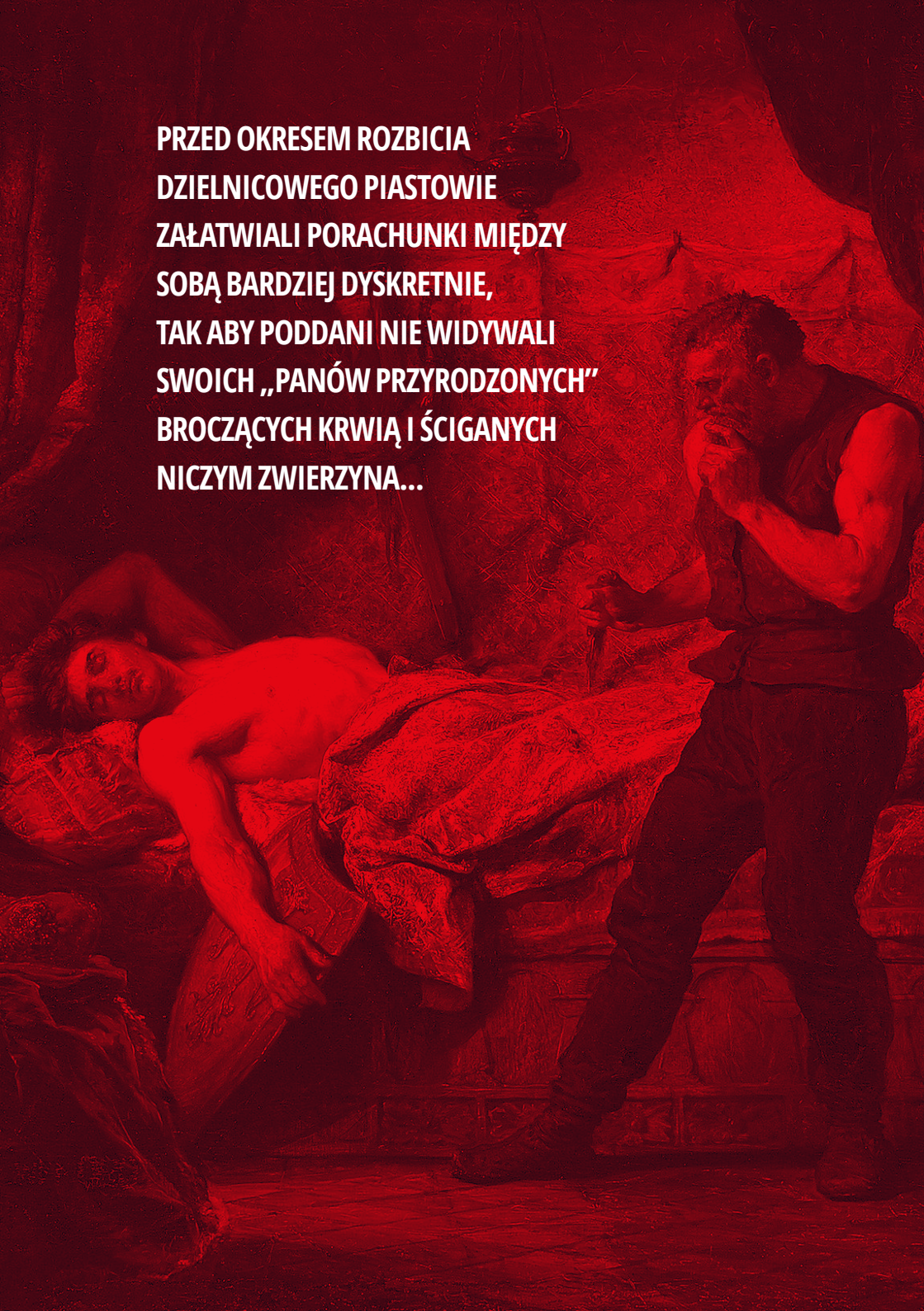

PRZED OKRESEM ROZBICIA DZIELNICOWEGO PIASTOWIE ZAŁATWIALI PORACHUNKI MIĘDZY SOBĄ BARDZIEJ DYSKRETNIE, TAK ABY PODDANI NIE WIDYWALI SWOICH „PANÓW PRZYRODZONYCH" BROCZĄCYCH KRWIĄ I ŚCIGANYCH NICZYM ZWIERZYNA...

OŻYWIĆ HISTORIĘ

Co czuł Zbigniew więziony przez swojego brata? O czym myślał pokutujący Bolesław Rogatka? Na te pytania historia nie zna odpowiedzi. Jedyne co pozostaje autorowi, to skorzystać z własnej wyobraźni. Według Henryka Sienkiewicza właśnie dzięki „fantazji" autor „ukazuje ludzi nie w trumnach, ale w czynach, nie ze skrzyżowanemi na piersiach rękoma i zamkniętemi oczyma, ale ze światłem w oczach". Chęć „ożywienia historii" towarzyszy również autorowi „Piastów...", który każdy z rozdziałów poprzedza krótkim zbeletryzowanym wstępem, będącym jego wizją analizowanego następnie wydarzenia historycznego.

Historia, jako że należy do układów złożonych i skomplikowanych, pozostaje niezwykle wrażliwa na zmiany początkowe. Drobna modyfikacja w jakimś punkcie sprawia, że cała konstrukcja – to jest nasz świat – zaczyna się zmieniać. Pod tym właśnie względem dzieje polskiego rozdrobnienia dzielnicowego są wyjątkowo dobrym polem do ćwiczeń. W XII i XIII wieku niezrealizowane scenariusze historii – czy to odnośnie do dynastii panującej, czy przejęcia ziem Piastów przez inną dynastię – parokrotnie puściły oko do uważnych obserwatorów. W ostatnim rozdziale książki autor ożywia nigdy nie zrealizowane scenariusze wydarzeń, które mogły pchnąć historię Polski na inne tory.

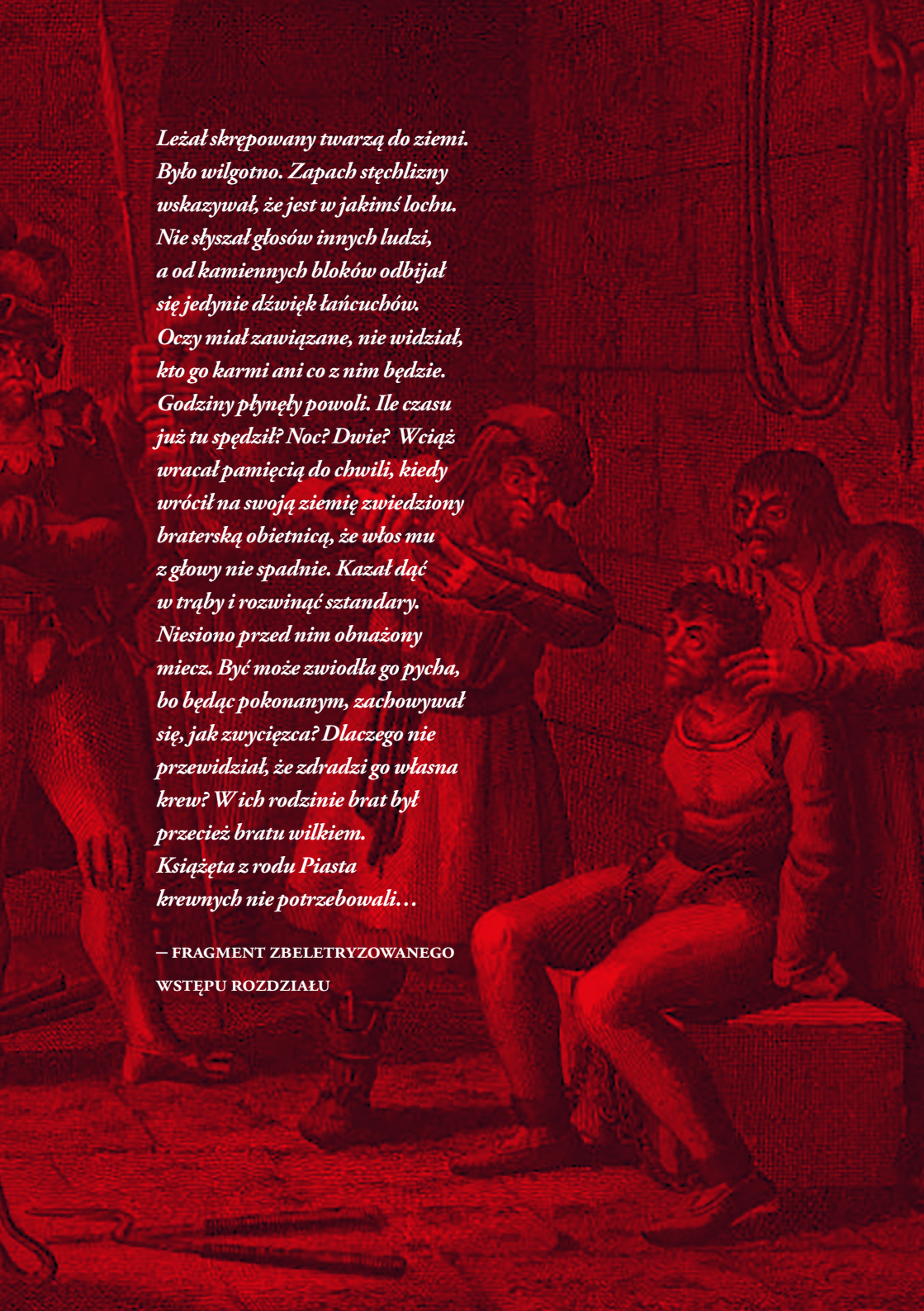

Leżał skrępowany twarzą do ziemi. Było wilgotno. Zapach stęchlizny wskazywał, że jest w jakimś lochu. Nie słyszał głosów innych ludzi, a od kamiennych bloków odbijał się jedynie dźwięk łańcuchów. Oczy miał zawiązane, nie widział, kto go karmi ani co z nim będzie. Godziny płynęły powoli. Ile czasu już tu spędził? Noc? Dwie? Wciąż wracał pamięcią do chwili, kiedy wrócił na swoją ziemię zwiedziony braterską obietnicą, że włos mu z głowy nie spadnie. Kazał dąć w trąby i rozwinąć sztandary. Niesiono przed nim obnażony miecz. Być może zwiodła go pycha, bo będąc pokonanym, zachowywał się, jak zwycięzca? Dlaczego nie przewidział, że zdradzi go własna krew? W ich rodzinie brat był przecież bratu wilkiem. Książęta z rodu Piasta krewnych nie potrzebowali…

— FRAGMENT ZBELETRYZOWANEGO WSTĘPU ROZDZIAŁU

O AUTORZE

TOMASZ TARGAŃSKI – historyk, dziennikarz, autor artykułów o tematyce historycznej i popularnonaukowej oraz licznych wywiadów. Współpracuje m.in. z „Polityką", „Tygodnikiem Powszechnym" oraz „Newsweekiem". Publikował również w „Dzienniku Gazecie Prawnej" i „Nowej Europie Wschodniej". Studiował historię i dziennikarstwo na Uniwersytecie Wrocławskim.

W swoich artykułach reinterpretuje znane wydarzenia historyczne, poszukując aktualnych odniesień i nowych punktów widzenia.

HISTORIA W NAJLEPSZYM WYDANIU

PONAD 400 STRON TEKSTU

TWARDA OPRAWA

PONAD 50 ILUSTRACJI

OBWOLUTA

TABLICE GENEALOGICZNE

KAŻDY EGZEMPLARZ FOLIOWANY

MAPY

PAPIER ECCOBOOK 80 G

POLECAMY

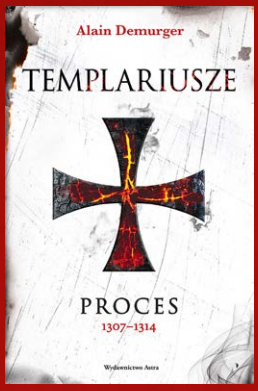

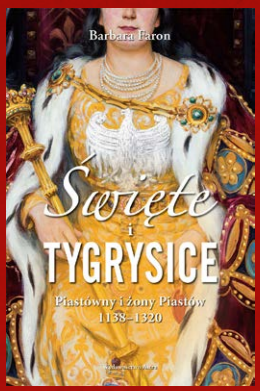

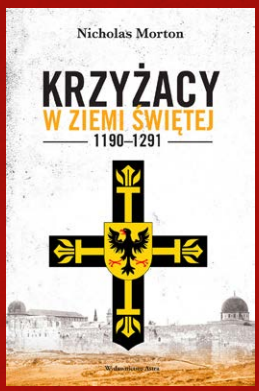

WKRÓTCE

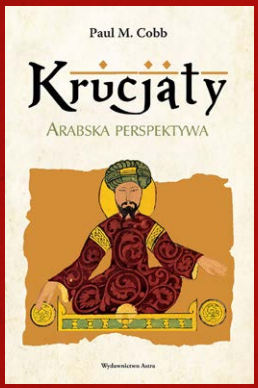

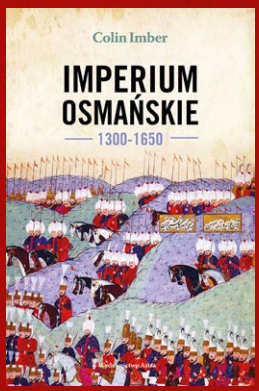

WYDAWNICTWO ASTRA

ul. Radziwiłłowska 26/2
31-026 Kraków
tel. 12 292 07 30
pn.–pt. 9.00–18.00

astrahistoria.pl
wydawnictwo-astra.pl
facebook.com/
WydawnictwoAstra

Historia w najlepszym wydaniu